

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 8. juni 2022

Sag 64/2021

(2. afdeling)

Kommune X

(advokat Søren Skjerbek)

mod

IMAK som mandatar for A

(advokat Britta Keldsen)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Grønland den 17. december 2019 (BS 349/2019) og af Grønlands Landsret den 5. oktober 2020 (C 008/20).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen, Anne Louise Bormann, Kristian Korfits Nielsen og Rikke Foersom.

Påstande

Appellanten, Kommune X, har påstået stadfæstelse af Retten i Grønlands dom. Kommunen har i november 2020 opfyldt Grønlands Landsrets dom over for A og har som følge heraf endvidere påstået tilbagebetaling af 302.059,40 kr. med procesrente fra den 30. november 2020, subsidiært fra den 31. maj 2021.

Indstævnte, IMAK som mandatar for A, har påstået stadfæstelse af Grønlands Landsrets dom og frifindelse for påstanden om tilbagebetaling.

Supplerende sagsfremstilling

Der er for Højesteret fremlagt en mail af 6. november 2018 med bekræftelse af As reservation af enkeltbilletter til ham og hans to børn med afrejse den 3. januar 2019 fra Narsarsuaq til København.

Der er endvidere fremlagt en fraværsoversigt fra Kommune X, hvoraf det fremgår, at A var sygemeldt den 9.-10. oktober 2018, den 12. november 2018, den 16.-17. november 2018 og fra den 21. november 2018.

Forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet supplerende forklaring af A. Der er endvidere afgivet forklaring af B, der er ansat som personalejurist i HR-afdelingen i Kommune X.

A har forklaret bl.a., at han er 61 år gammel og uddannet lærer. Han bor nu i Y-by, hvor han har boet siden årsskiftet 2018/2019. Han flyttede den 1. januar 1998 til Nuuk med sin første ægtefælle. Han arbejdede i hjemmestyrets IT-afdeling, og ægtefællen var dyrlæge. Han blev senere skilt og flyttede til Bornholm for at kunne være sammen med sine store børn. Senere flyttede han imidlertid tilbage til Grønland. Han flyttede først til Narsaq, hvor han mødte sin nuværende ægtefælle, der var præst. De fik et barn sammen og flyttede til Nordgrønland, hvor de fik endnu et barn. Senere flyttede de til Sydgrønland. Han arbejdede som lærer og havde på et tidspunkt arbejde på et gymnasium. De boede et år i Danmark, mens ægtefællen færdiggjorde sin uddannelse, hvorefter de rejste tilbage til Grønland. Mens han boede i Grønland, flyttede han et par gange med sine børn til Danmark – en af gangene i en periode på tre måneder for at passe på sin demensramte mor. Han havde nemt ved at få job som lærer i Grønland. I 2016 flyttede de til Z-by, hvor ægtefællen blev provst. Ægtefællen rejste meget i Grønland og er nu blevet ... i Grønland. Ægtefællen bor i dag i Nuuk, hvor hun har været i et års tid. Hun har ikke kunnet finde nogen permanent bolig der. De er fortsat gift.

Det første år i Z-by gik godt. Hans to kolleger blev imidlertid flyttet, og det var kun ham, der var tilbage af de rutinerede lærere. I sommeren 2018 havde han ingen helbredsmæssige problemer, men efter skolesommerferien skulle han undervise alle de klasser, som de andre ikke ville have, og han var den, der havde flest timer. Det var meget hårdt, og han blev slidt op. Han forsøgte at kontakte skolelederen og meddele, at det var alt for hårdt. Han havde hjertebanken, hovedpine og søvnproblemer i en lang periode. Han blev først undersøgt i Z-by. Senere blev han henvist til Nuuk og senere igen til undersøgelse i København. Han fik konstateret hjerteflimmer, og man mistænkte tillige søvnapnø. Han skulle således udredes for forskellige ting, som man ikke kunne udredes for i Grønland. Der var ingen faste læger på sygehuset i Z-by, og han blev derfor sendt til Nuuk, hvor de forsøgte at genstarte hans hjerte. Derefter

blev han henvist til undersøgelse på Rigshospitalet i København. Han var til udredning på Rigshospitalet i København og kom tilbage med en længere liste, der skulle undersøges nærmere. Da han kom tilbage til Grønland med papirerne fra Rigshospitalet, hørte han ikke noget fra sygehusvæsenet i Grønland. Der var ingen fast læge på sygehuset, og der blev ikke påbegyndt noget egentligt behandlings- eller undersøgelsesforløb. Han og ægtefællen var ikke trygge ved sygehusvæsenet i Grønland.

Han blev sygemeldt omkring oktober 2018. I første omgang kontaktede de fagforeningen med henblik på, at fagforeningen kunne undersøge, om han kunne få færre timer, men de hørte ikke noget fra skolelederen. Han blev sygemeldt på grund af hjerteproblemerne og gik i lang tid og ventede på et udspil fra skolen. Han fik det fortsat dårligere og isolerede sig nu, idet han ikke havde lyst til at se forældrene i øjnene. Ægtefællen var meget bekymret for hans helbred, og de besluttede sig derfor for, at han skulle tage til Danmark og blive undersøgt og behandlet. Han følte ikke, at han behøvede at søge orlov til dette. Det var ikke meningen, at han skulle blive i Danmark. Han skulle tilbage til Grønland hurtigt.

Da han modtog bortvisningen fra skolen, var det et stort slag for ham. Han havde flyttet adresse til Danmark for at kunne få en lægeerklæring i Danmark og for at kunne modtage behandling i det danske sygehusvæsen. Det var meningen, at det maksimalt skulle vare i tre måneder og worst case indtil sommeren 2019. Da han flyttede, tog han sine to børn på henholdsvis 11 og 13 år med sig for at sikre børnenes pasningsmuligheder. Han kom i et udredningsforløb i Danmark og påbegyndte behandling i foråret 2019.

Han blev bortvist fem dage efter, at han var flyttet til Danmark. Han havde sendt en lægeerklæring fra Danmark. Da han blev bortvist, drøftede han med sin ægtefælle mulighederne for at søge job i Diskobugten eller i Nuuk. Han søgte job de pågældende steder, men fik ikke nogen stilling. På det pågældende tidspunkt var han ikke helbredsmæssigt klar til at begynde på et nyt arbejde, men han søgte job, for at familien kunne være sammen.

Da de flyttede til Danmark, blev børnene indskrevet på en skole. Det skete, så vidt han husker, ved hans personlige henvendelse på skolens kontor. Det har været uproblematisk at få børnene indskrevet i en dansk folkeskole, men det var en forudsætning, at de havde folke-registeradresse i Danmark, antager han. De gange han tidligere flyttede midlertidigt fra Grøn-

land i forbindelse med sin mors demenssygdom, havde han også børnene med sig. De skiftede også da folkeregisteradresse, og børnene blev også da indskrevet på en dansk folkeskole. Han kender i øvrigt til flere andre, der har flyttet folkeregisteradresse midlertidigt til Danmark for at få adgang til det danske sundhedsvæsen og modtage behandling i Danmark.

De besluttede sig på et tidspunkt for at blive i Danmark, fordi den ældste søn skulle begynde i gymnasiet i Danmark. Det er meningen, at de senest om to år, når han kan gå på efterløn, vil flytte tilbage til Grønland. Såfremt den ældste søn ikke trives i gymnasiet i Danmark, vil de flytte tilbage til Grønland med det samme. Ægtefællen blev indviet som ... for ca. halvandet år siden. Han er i arbejde i Danmark, og det har han været siden august/september 2019. Han er lærer på en erhvervsskole. Han har fået konstateret en permanent tilstand af hjerteflimmer, og han lider af søvnapnø.

De første gange han rejste til Danmark bl.a. i forbindelse med moderens demenssygdom, fik han orlov. Det er hans overbevisning, at han sygemeldte sig længe før den 28. november 2018. Han er overbevist om, at han gik sygemeldt i hvert fald hele november måned. Det er korrekt, at han bestilte flybilletterne den 6. november 2018. Det gjorde han for at kunne holde jul og nytår med sin familie, og idet han antog, at december ville være en dårlig måned at komme til Danmark for at blive udredt.

Han kan ikke huske specifikt, da han fik lægeerklæringen af 7. december 2018, og han kan heller ikke huske, hvorfor der står, at hans uarbejdsdygtighed alene ville strække sig til den 3. januar 2019. Han antager, at det var meningen, at han skulle få den forlænget i Danmark. Foreholdt sin forklaring som den er gengivet i Retten i Grønlands dom, hvoraf det fremgår, at han flyttede folkeregisteradresse til Danmark for at kunne få en lægeerklæring, forklarede han, at det er rigtigt, at han flyttede folkeregisteradressen for at få en lægeerklæring, men også for at kunne få en behandling i Danmark.

Han har, siden han tog til Danmark, ikke været i Z-by og ønsker ikke at vende tilbage dertil nogensinde, da han føler sig svigtet af flere personer der. Han har dog været i Nuuk flere gange for at besøge sin ægtefælle. Da han rejste til Danmark med børnene, medbragte de kun tøj, og hele hans bohav er fortsat i Grønland. Han meldte sønnerne ind i en folkeskole i Y-by, hvor de har gået siden. Han bor i et hus, han har ejet i 25 år. Han havde oprindeligt erhvervet

huset til sin mor. Da han rejste fra Grønland, var det hans agt at vende tilbage til Grønland, så snart han blev rask.

De andre gange han har været i Danmark, har han indgået en aftale med skoleinspektøren det pågældende sted. Det havde han ikke, da han rejste i 2019, idet han ikke modtog svar fra skolelederen på sine henvendelser. Da han rejste til Danmark, var der således ingen kommunikation fra skolen. Han skrev flere mails til skolen, men modtog ingen svar herpå. Allerede nogle få dage efter hans sygemelding var hans mailpostkasse på skolen blevet slettet. Han skrev således ikke til arbejdsgiveren, at han rejste til Danmark, fordi der ikke var nogen kommunikation med skolen, og idet hans fagforening havde overtaget sagen på det pågældende tidspunkt. Han sendte heller ikke nogen mail fra sin private mail, da han rejste til Danmark.

Anbringender

Kommune X har anført navnlig, at A efter sin flytning til Danmark ikke længere var i stand til at varetage sin stilling som lærer i Z-by, og at han heller ikke havde et ønske herom. Flytningen udgjorde en selvskabt arbejdshindring og indebar de facto, at han havde opgivet at videreføre ansættelsesforholdet. Med en sådan flytning skabte han selv en situation, hvor det var åbenbart, at han blot ville oppebære løn under sygemelding og i en eventuel opsigelsesperiode, uden at han ville være i stand til eller ønske igen at erlægge sin arbejdsydelse. Han har herved væsentligt misligholdt ansættelseskontrakten, og kommunen var derfor berettiget til at bortvise ham.

Det er en typeforudsætning for ansættelse i Grønland som f.eks. lærer, at man har sin bopæl i den kommune, hvor arbejdsstedet er. Dette støttes bl.a. af overenskomsten for lærere i Grønland, hvorefter det skal fremgå af stillingsopslag, om der kan anvises bolig.

A købte enkeltbilletter til sig selv og sine børn, før han blev sygemeldt, og børnene blev udmeldt af deres skole i Z-by den 9. januar 2019. Han orienterede ikke sin arbejdsgiver om flytningen til Danmark eller om årsagen hertil. Kommunen var berettiget til at opfatte dette som en permanent flytning til Danmark og dermed som en tilkendegivelse om, at han ikke havde til hensigt at vende tilbage til sit arbejde som lærer i Z-by, jf. herved også UfR 2016.2207 Ø.

A burde have indgået en aftale med sin arbejdsgiver, hvilket han ifølge sin forklaring tidligere havde gjort i forbindelse med længerevarende rejser til Danmark. Han valgte imidlertid end ikke at orientere sin arbejdsgiver om flytningen til Danmark.

Flytning af folkeregisteradresse må og skal alene ske ved permanent flytning af bopælen. Det følger af lov om Det Centrale Personregister (CPR), at registrering i CPR af tilflytning fra udlandet kun kan ske, hvis opholdet i Danmark skal vare over tre måneder. Det påhviler derfor A at bevise, at flytningen til Danmark alene var midlertidig.

A har trods opfordringer ikke fremlagt journal fra egen læge på Bornholm eller andre lægelige oplysninger, hvilket må tillægges processuel skadevirkning. Han har ikke alene ved sin forklaring bevist, at flytningen til Danmark tjente behandlingsmæssige formål.

En medarbejder, der er sygemeldt, har som udgangspunkt pligt til at opholde sig i en afstand fra sit arbejde, hvor det er praktisk muligt for vedkommende at genoptage arbejdet ved raskmelding. A har misligholdt denne pligt.

A har efter en samlet vurdering misligholdt ansættelsesforholdet på en sådan måde, at kommunen var berettiget til at ophæve ansættelsesforholdet med øjeblikkelig virkning.

IMAK som mandatar for A har anført navnlig, at A ikke har misligholdt sit ansættelsesforhold, og at bortvisningen ikke var berettiget.

Der var ikke knyttet en bopælspligt til As ansættelsesforhold ved Kommune X, og flytningen af hans folkeregisteradresse er derfor uden betydning. Endvidere kan der ikke ved afgørelsen om bortvisning lægges vægt på flytningen, da han ikke er blevet partshørt om dette forhold.

Flytningen af As folkeregisteradresse til Bornholm var midlertidig. Han var sygemeldt med stress og havde brug for at "trække stikket".

Der er intet odiøst eller usædvanligt i, at danske statsborgere, der er bosiddende i Grønland og underlagt det grønlandske sundhedsvæsen, kan få behov for at gøre brug af deres sundheds-

mæssige rettigheder i Danmark, hvilket forudsætter en midlertidig flytning af folkeregisteradressen til Danmark.

En medarbejder må ikke forhale helbredelsen af sin sygdom, jf. UfR 2016.1348 V. A tog til Danmark for at blive rask, og han er ikke forpligtet til at oplyse sin arbejdsgiver om årsagen til sin sygdom.

Det er ikke en typeforudsætning for ansættelsen som lærer i Grønland, at man har bopæl i den kommune, hvor arbejdsstedet er. Det afgørende er, at medarbejderen opfylder sine arbejdsmæssige forpligtelser ved at møde på arbejde, når vedkommende ikke har lovligt forfald.

Det kan lægges til grund, at A ved raskmelding ville og kunne møde på arbejde i Z-by.

A har således ikke misligholdt sine forpligtelser, og kommunen var derfor ikke berettiget til at ophæve ansættelsesforholdet.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

A blev pr. 1. august 2017 ansat som lærer i Kommune X i Grønland med tjenestested på en skole i Z-by, hvor han boede sammen med sin ægtefælle og deres to børn.

Den 21. november 2018 blev A sygemeldt. Af lægeerklæring af 7. december 2018 fremgår, at han fra den 28. november 2018 til den 3. januar 2019 var uarbejdsdygtig på grund af sygdom.

Den 3. januar 2019 rejste A til Danmark med sine børn. Hans ægtefælle blev boende i Z-by. Flybilletterne var bestilt som enkeltbilletter den 6. november 2018, og det fremgår af Det Centrale Personregister (CPR), at han pr. 31. december 2018 havde flyttet sin folke-registeradresse fra Z-by til Y-by på Bornholm. Børnene blev i forbindelse med flytningen udmeldt af deres skole i Z-by og indskrevet i en folkeskole på Bornholm.

Ved lægeerklæring af 10. januar 2019 udstedt af en læge på Bornholm blev varigheden af As uarbejdsdygtighed på grund af sygdom skønnet til 3-4 uger.

Efter at have modtaget lægeerklæringen af 10. januar 2019 sendte Kommune X samme dag en partshøring om påtænkt bortvisning til A.

Ved brev af 22. januar 2019 blev A afskediget uden varsel.

Hovedspørgsmålet er, om det var berettiget, at kommunen ophævede ansættelsesforholdet som sket.

Ophævelsen af ansættelsesforholdet

Efter As ansættelseskontrakt var der ikke knyttet en bopælspligt til stillingen som lærer i Kommune X. Det forhold, at han kunne have fået anvist en bolig, kan ikke føre til, at der var et krav om bopæl i kommunen, og det kan ikke lægges til grund, at det er en typeforudsætning for ansættelsen som lærer i Grønland, at medarbejderen under ansættelsen har bopæl i den kommune, hvor arbejdsstedet er.

Det afgørende er, at medarbejderen vil og kan opfylde sine arbejdsmæssige forpligtelser, herunder ved at møde på arbejde, når vedkommende ikke har lovligt forfald. Disse forpligtelser indebærer ikke, at der kunne stilles krav om, at A under sin sygemelding opholdt sig i Kommune X eller i Grønland.

Afgørelsen af sagen beror således på, om det kan lægges til grund, at A ikke ville eller kunne opfylde sine arbejdsmæssige forpligtelser som lærer i Z-by.

Tre dommere – Jens Peter Christensen, Anne Louise Bormann og Kristian Korfits Nielsen – udtaler:

Det er ubestridt, at A, da han den 3. januar 2019 rejste til Danmark, og indtil kommunen ophævede ansættelsesforholdet den 22. januar 2019, var uarbejdsdygtig på grund af sygdom, og at han i overensstemmelse med reglerne i personalehåndbogen havde meddelt sin arbejdsgiver, at han var syg. A havde ikke pligt til at give kommunen oplysninger om arten af sygdommen.

A fik i forsommeren 2018 konstateret hjerteflimmer, og han har forklaret, at han efter sommerferien 2018 havde hjertebanken, hovedpine og søvnproblemer på grund af arbejdspress og nedslidning. Han besluttede derfor sammen med sin ægtefælle, at han skulle ”trække stikket” og tage til Bornholm, hvor han i mange år havde haft et hus. Han tog sine sønner med, bl.a. fordi ægtefællen på grund af sine rejseaktiviteter ikke kunne passe dem. Det var nødvendigt for at få adgang til det danske sundhedsvæsen, herunder få en lægeerklæring, at han flyttede sin folkeregisteradresse til Danmark. Det var ikke meningen, at flytningen til Danmark skulle være permanent, men at den maksimalt skulle vare tre måneder og ”worst case” indtil sommeren 2019.

Under disse omstændigheder finder vi, at kommunen ikke har haft det fornødne sikre grundlag for at opfatte hans adfærd og flytning af folkeregisteradresse til Danmark som en tilkendegivelse om, at han ikke ville vende tilbage til sit arbejde som lærer i Z-by, når han blev rask.

Under hensyn til As oplysninger om sine helbredsforhold i tiden frem til sygemeldingen finder vi, at det ikke kan føre til et andet resultat, at han bestilte flybilletterne til Danmark forud for sygemeldingen den 21. november 2018.

Vi stemmer herefter for at stadfæste Grønlands Landsrets dom og for at frifinde A for påstanden om tilbagebetaling.

Dommerne Poul Dahl Jensen og Rikke Foersom udtaler:

A havde været sygemeldt siden den 21. november 2018, da han den 3. januar 2019 uden at orientere sin arbejdsgiver valgte at flytte til Bornholm med sine børn, der blev indskrevet i dansk folkeskole. Han havde den 6. november 2018 bestilt enkeltbilletter til sig selv og børnene, og han havde pr. 31. december 2018 flyttet sin folkeregisteradresse fra Z-by til Bornholm.

De lægelige oplysninger, der forelå på tidspunktet for As flytning til Bornholm, gav ikke grundlag for at antage, at hans uarbejdsdygtighed ville være langvarig. Endvidere kan det ikke lægges til grund, at hans flytning til Danmark var begrundet i et behandlingsmæssigt formål. Vi lægger herved vægt på, at flybilletterne til brug for flytningen var bestilt den 6. november

2018 og dermed ca. 14 dage, før han blev sygemeldt, og at IMAK ikke har fremlagt dokumentation for, at A har været under lægelig behandling efter flytningen til Bornholm.

På den baggrund og af de grunde, som Retten i Grønland har anført, finder vi, at As flytning og adfærd i forbindelse hermed må anses som udtryk for, at han ikke ville vende tilbage til sit arbejde som lærer i Z-by, når han blev rask. I denne situation var kommunen berettiget til at ophæve ansættelsesforholdet med øjeblikkelig virkning.

Vi stemmer herefter for at stadfæste Retten i Grønlands dom, således at Kommune X frifindes, og for at tage kommunens tilbagebetalingspåstand til følge, dog således at beløbet forrentes fra den 31. maj 2021, jf. herved Højesterets dom af 31. august 2020 (UFR 2020.3963).

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.

Konklusion

Højesteret stadfæster Grønlands Landsrets dom og frifinder A for påstanden om tilbagebetaling.

Thi kendes for ret:

Grønlands Landsrets dom stadfæstes.

A frifindes for påstanden om tilbagebetaling.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Kommune X betale 40.000 kr. til IMAK som mandatar for A.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 4 uger efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.